

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KOZLÓNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben házhöz hordva vagy vidékre postán küldve.
 Egész évre . . . 10 frt.
 Félévre 5 " "
 Negyedévre . . . 2 " " 50 kr.
 Egy hónapra . . 1 " "

Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, **Kutasi Imre nyomdájában**, aztán Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, vidéken a postahivatalokban.

Hirdetési díj:

öt hasábos pótlószó 6 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelenő hirdetéseknek leengedése történik. Helyi hirdetések minden sora 20 kr. Nyitási költségeket minden sora 20 kr. A hirdetéseknek valamilyen a nyitási költségeket egyedül a kiadói irodában vétettek fel. Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalba, a lap szerkesztésébe tartozó költségekre s szerkesztési irodákba cselezendők, nagyjuttója Jóna-ház 1704. szám alatt

A császár jubileuma.

Debreczen, mártius 2.

Ma üli II. Sándor császár huszonöt éves uralkodásának tünnetpét. Szomorú ünnep gyász és remegés közt, hideg fény, sápadt arcok és fogoskorgató némaság a roppant birodalom egy végéről a másikig. Aggodalom szibbasztja a szívüket, a jövő féltelme nehezedik a gondolkodó fejekre, tompán, búsan hunczolja jármát a nép nagy tömege, a nihilizmus ragálya bele fészkelte magát a társadalom minden osztályába, a halál mutogatja ijesztő arcát a császári palota lakóinak, gyilkosok és kémek lappanganak mindenfelé s a minden oroszok körüljárta ura nem biztos egy percig sem, hogy a ki mellette áll, az ő fizető kém-e vagy a titkos ellenség kiküldött gyilkosa?

Igy ünneplik Szentpétervárott a hatalmas császár huszonöt éves uralkodásának jubileumát.

A hivatalos pompa nem fog ugyan hiányzani, hódoló küldöttségek s alázatos filiozok érkeznek a császár felséges színe elé, lesz katonai parádé, fényes ebéd a császári palotában, diszlelőadás az udvari színházban. De a kik a díszan terített asztalnál ülnek, a kik a ragyogón kivilágított színházba mennek, fagyos borzongással vesznek részt az ünnepélyben. Iszonyú hírek szárnyalnak előre. A nihilisták borzasztó dolgokra készülnek. Meg akarják ünnepelni őt is a császár jubileumát a maguk módja szerint: fölrobantani a palotát, légbeverni a színházat, négy sarkán fölgyújtani a fővárost, Szentpétervár lángjai közt hamvasztani el a csári trónt, mint Moszkova lángjai közt hamvasztották el I. Napoleon hatalmát.

A muszka csak muszka marad, a tatárral végült szláv vér nem tagadja meg magát. E barbár világban még a szabadság is a zsarnok erőszak bélyegét hordja magán, apostoli nem a nemese eszméért lelkesülnek, hanem a rombolás dihé tölti be lelkeiket. Szolgalelkek, kik miután hosszú ideig a porban csuszak az Isten képét magára öltött földi hatalom előtt, most azt hiszik, hogy a jármot csak úgy lehet valóban szétörtni, ha szétörtnék vele minden, a mit az emberiség évezredek óta alapított: vallást, társadalmat, család köteleket, művészetet, tudományt, mert hisz az mind eszközül szolgálhat a despotizmusnak a szabadság lenyitgőzésére.

Muszkaországban még a szabadságnak is undorító a képe. A körüljárta, a féltelen vadság az nekik a szabadság. S kik ez őzjüngökkel szemben a társadalmi rendet képviselik, kik azok, kik azokat? Kapzsi rabszolgák, nyomorult gépek, kiknek nincs akarata, nincs gondolatuk, csak vak eszközök, parancs szóra mozognak, parancs szóra tartják föl a trónt.

Mily érzések tölthetik be az uralkodó szívet, midőn e napon széttekint hódoló népe fölött! Hol van huszonöt évi uralkodásának eredménye, mely fölött örömet érezhet? Hová enyésztek el a trónraléptéhez kötött nagy remények? Hová a dícső tervek, melyek talán ama perczben keblét dagasztották? Mit hagy hátra utódjának? Egy alásótt trónt, egy szétduzt társadalmat, egy nagy birodalmat, mely tán az első útszére jusz-szeroskad. Az ágyuk döröghetnek a jubileum ünnepére, a haragok szalhatnak, a tömjén füst az ég felé száll a templomokból, de a császár tudja, hogy mindez csak eltakarja a forrongást, mely titkon dul körülte, lent, fent, mindenütt. Nem bizik többé saját magában, erősebb vaskezet keres, egy idegent, egy örmény kalmár fiát oda teszi a birodalom élére mindenhatónak, fölruházva oly hatalommal, a milyennel nem uralkodó személy még soha sem birt. Nincs más törvény e pillanatban Muszkaországban, mint a Loris-Melikoff tábornok akarata. A császár maga semmi többé, csak egy reszkető árnyék.

Milyen örömmünnep lehet ez a mai.

Az „Ebresztő“ tegnapi száma a „Debreczen-Polgári vasút“ról egy közleményt hoz, a melyet „egy jelenvölt érdekelt“ aláírással nem azért tesz közzé, hogy ezen vasut ügyét ismeresse, hanem mint azt számtalanszor tévé ismét velem foglalkozék.

Ezen lap támadásait a „Bika“ számlója építésével összefüggő intézte először ellenem, oly ügygyel összefüggőleg tehát, a melynek sem tervezéséhez, sem megkezdéséhez nekem beleszólamom sem lehetett.

Idő jövetelének az alapfalat legnagyobb része sok részben a földszinti falazást is az illetékes fórumok által elfogadott tervek szerint, és ezen munkáért külön díjazott építész felügyelőt alatt, kivolt építve. En ezen építés ügyében ennél fogva nem tehettem egyebet, mint hogy az illető tervrajzok elkészülte és átannulmányozása után az építés mielőbbi beállítása sürgettem.

Magam azok előtt, a kik ezen építés ügyét figyelemmel kísérték szükségesnek nem tartván igazolni, azon nemtelen támadásokat feleletem nem méltattam, annyival inkább nem méltattam, mivel tudtam, hogy azon czikkek oly egyenkéntől származtak, a kik a körülményeket nem ismerték, és a kik ennél fogva aljas nyomorult rágalmozaknál egyebnek nem voltak tekinthetők.

A „Bika“ ügy után jött a többi. Előadatot hogy az országgyűlési földmunkák a becskoros vállalkozótól nem készítettnek el, majd hogy ezen munka körül milyen nagy visszafordulások folynak. — Az országgyűlési földmunkák elkészültek, és a vállalkozó nyeresége nagyságának igazolásul beperelt a várost. A ki készítésről, és sok másokról összehordva haték. Pedig, ha az a halvány, reszkető alak oda jön hozzám, ha kebleme borul, talán üdvözölté leszek.

De nem jött, csak nézett könyező szemével némán, szótlanul sokáig. Kinos perczek voltak azok. Ingadoztam, de lelkelem nem tudott meghajolni. Menni akartam. — Várjon egy pillanatra, szólott reszkető hangon a halvány alak, bemutatok önnek völegényemet. — Ne kérdőz mit éreztem e pillanat alatt, hisz ekkor örökre elvesztett őt? mintha szívet tépték volna ki keblemből, mintha elvesztettem volna — lelkemet! . . . Futottam e helyről és nem találtam nyugalmat sehol sem.

A természet büve bája bántott. Mit ért köröttem a viruló élet, de kopár, örömtelen és sivár volt keblem? Kerestem a mámorot. Élvebbe merültem és nem tudtam feledni. Azok a könyező szemek, nem hagytak nyugodni soha, soha, sehol. — Es boldog volt-e a kit te szeretted, a lányka, a kiért annyit szenvedtél? — Találkozom vele egy év múlva. Templomban volt. Imádkozott. Az arc sápadt, erősen halvány volt. A szemek fénytelenségek, s az egész alak megtört, melyen a szenvedés a gyötrellem nagyon látható volt. Midőn távozott, hosszan nézett réám. Arczát futó pír borította el, szemei egy pillanatra sugárzókká lettek, aztán jött fejé, ki karját nyugtá nekki, a nő sohajtott és távozott vele. Boldogtalanná lett. Szeszélyből ment férjhez, s családi életök öröm nélküli volt. Férje nem szerette, ő sem érzett vonalmat iránta, s meny helyett pokol volt életök.

Közelinek akartam hozzá. Hisz a szenvedő anyagnak még jobban szerettem, mióta másé lett, mióta megtudtam hogy oly sokat szenved.

talanság. A tanfelügyelők czvikkeren kezesztül uézik a szegény embert s a pestmegyei alispán 7 szobát foglal el a vármegyeházán. Szóló nem fogadja el a költségvetést.

D á r d a y Sándor aiaspon hozzá szól a közgazdasági kérdéséhez, átér aztán ismeretes indítványára a sajtóvétségeket illetőleg s utal arra, hogy Franciaországban is a magánbecsületet illető sajtódeliketek a rendes bíróság által bíraltatnak meg. Szóló nem politikát, hanem igazságot keres a megtámadott becsület részére.

Aztán Szilágyi Deszö adja elő híres közgazdasági programját, melyről holnap majd többet szólnék.

Törvényjavaslat

a gózmalmokról

1. §. Gózerőre berendezett és állandó gózerővel muködó malmokra a földesuri malomjog nem terjed ki; ilyen malmok felállítására az emilett földesuri malomjog szempontjából nem korlátozható, sem az utelük a malomjog czimén takasítva vagy egyébb szolgáltatással nem terhelhetők.

2. §. Minden ily malmok után eddig a földesuri malomjog czimén akár bírói ítélet által, akár egyébként megállapított fizetés vagy szolgáltatás jelen törvény hatálya léptével megszűnik.

3. §. Jelen törvény végrehajtásával a belügyi-, igazságügyi és földművelés ipar és kereskedelmiügyi miniszterek bizatnak meg.

Budapest, március 1. 1880. Dr. Pauler Tivadar s. k.

Debreczen, márcz. 1.

Az „Ebresztő“ tegnapi száma a „Debreczen-Polgári vasút“ról egy közleményt hoz, a melyet „egy jelenvölt érdekelt“ aláírással nem azért tesz közzé, hogy ezen vasut ügyét ismeresse, hanem mint azt számtalanszor tévé ismét velem foglalkozék.

Ezen lap támadásait a „Bika“ számlója építésével összefüggő intézte először ellenem, oly ügygyel összefüggőleg tehát, a melynek sem tervezéséhez, sem megkezdéséhez nekem beleszólamom sem lehetett.

Idő jövetelének az alapfalat legnagyobb része sok részben a földszinti falazást is az illetékes fórumok által elfogadott tervek szerint, és ezen munkáért külön díjazott építész felügyelőt alatt, kivolt építve. En ezen építés ügyében ennél fogva nem tehettem egyebet, mint hogy az illető tervrajzok elkészülte és átannulmányozása után az építés mielőbbi beállítása sürgettem.

Magam azok előtt, a kik ezen építés ügyét figyelemmel kísérték szükségesnek nem tartván igazolni, azon nemtelen támadásokat feleletem nem méltattam, annyival inkább nem méltattam, mivel tudtam, hogy azon czikkek oly egyenkéntől származtak, a kik a körülményeket nem ismerték, és a kik ennél fogva aljas nyomorult rágalmozaknál egyebnek nem voltak tekinthetők.

A „Bika“ ügy után jött a többi. Előadatot hogy az országgyűlési földmunkák a becskoros vállalkozótól nem készítettnek el, majd hogy ezen munka körül milyen nagy visszafordulások folynak. — Az országgyűlési földmunkák elkészültek, és a vállalkozó nyeresége nagyságának igazolásul beperelt a várost. A ki készítésről, és sok másokról összehordva

mocsokra gerjesztő handabandázás után megtámadott az utcák egyenetlenségére tett munka, a mely munkának czéja csak az volt, hogy a vízlefolyások megnyitása által, a járvány által különben is meglátogatott városban a dögvészes posványok megszüntessenek és a gyalog járók járhatókká tétessenek. — Megtámadott legutójjára a csatornának telen való tisztítása, a mely téli csatorna tisztítás a munka erő olesósága miatt körülbelül fényébe kerül mint nyáron és a mi fő dolga a közönség a csatorna tisztításai járó kelemtelenségeitől nagy részben megkíméltetik.

A vasárnapi számában rólam hozott közleménye hasonlóan a legsemérmelenebb elferdítések tartalmaz. Miként más alkalommal úgy most is felelet nélkül hagyám, ha a város és vidék érdekében nézve ily fontos ügygyel nem hozza kapcsolatba támadását. De jelenleg attól tartva, hogy ez és esetleg hasonló alapos közleménye árthatna valamit azon vasut létesülésének, czélszerűnek látom a következőket elmondani:

A mult február hó 22-én tartott érdekeltségi gyűlésnek mindjárt kezdetén azon indítvány tétetett, hogy a Debreczen-nánási vasutalérsz évi biztosítási összege évi 80000 frtnak állapítsassék meg. A 80000 frtnak megfelelő tőke a maximal összeg, a melybe a vasutalérsz évi összege kerülhet. Előadatik a vita folyamában, hogy a kiépítési költség nem veszi ezen 80000 forint biztosítást igénybe. Czélszerű lesz ha némi tartalék tőkérel is történik gondoskodás azért a 80000 frt biztosítási összeg fogadtassék el.

Huzamos és elkecsereedett vita után sem jött létre a megállapodás, mivel az érdekeltek a 80000 frtnak megfelelő részletet nem akarták elfogadni. En ekkor szöalltam fel, elmondván hogy 70000 frtnak állapítsassék meg a biztosítási összeg, mivel ezen egészen könnyű vizinai vasutat az eddigi tapasztalatok szerint oly összegért is kielehet építeni, a mely mellett a 70000 frtnak megfelelő tőkéből, elégséges tartalék marad. Beszédemben kiterjeszkedtem a vasut várható jövedelmére. Előadtam hogy a várható tiszta jövedelem a legrosszabb esetben 27410 frtnak, a legjobb esetben 84131 frtnak számítható. Minthogy sem a legrosszabb, sem a legjobb eset nem fog állni, legczélszerűbb, ha a két eredmény közép értéke vagyis 55771 frt évi tiszta jövedelem vétetik fel. — Az építési költség kilométerenkint 20000 frt, sőt oda kell törekedni hogy kisebb legyen. En nem lehetetlen, mert már 16910 frtert is állított elő ily féle vasut.

Ha minden esetre elégséges 20.000 forint vétetik fel építési költségül, a 41 kilométer hosszú rész 820.000 forintért előállítható. Ezen tőkének a várható vasuti forgalom körülbelül 7% -ját jövedelmezi. Az érdekeltek hozzá járulása szerint talán nem is leend igénybe véve. Van rá példa, hogy az itteni elvett kisebb városok közt épített olcsóvasut 9%-et jövedelmezt.

A számok különböző csoportosítása eredményeként megemlítettem, hogy azon nem remélt esetben, hogy ha a vasut rendes forgalma az első égyár év alatt kinem fejlődne, a fizetendő biztosítási összeg az első évben esetleg 30.000 forint lehet, a másodikban kevesebb a harmadik és a többi években nagy valószínűséggel semmi.

Körülbelül ezek mondtattak el általam azon gyűlésen a melyről az idézett lap jónak látja czélzatosan elferdíteni közlését világá

bocsátani. Tisztesseges ember rossz akaratúlag nem ferdit, hanem czofol. Tessék ezeket megczafolni. Ennyit erről és még pótlólag valamit.

En már régóta látom, hogy az „Ebresztő“ könyhája körül a középítési ügygyel iránt érdeklődő szakértők nagy számmal foglórónak és nagy sajnálattal látom, hogy a kellő muködési hiányában technikusokhoz méltatlan és a technikus nevet lealzó módon ilyezeknek szolgálni a közügyet, hogy sajnálattal látom továbbá azt is, hogy a törvényhatóság illető szakbizottságában, a mint provinciális városban aig is lehet másképpen, máskiallag képzett egyének nincsenek kellő számmal és ennek következtében a középítési ügyek a városnak hátrányára nem elég behatóan tárgyalatnak. Ettől eltekintve, én a tárgyalás eszmecserének igen nagy barátja vagyok, és keresem az alkalmat, hogy ily viták mi-zuki ügyekben, ha t. i. van kikkel, elődeztessenek. En nagyon óhajtanám, hogy a középítési ügyek, mielőt végrehátsz alá jönnének ahoz értők által kellelően vitattassanak meg, mert ennek eredményei azt reményem, hogy a városnak középítési czelokra rendelkezése róla néhány forintja esetleg czélszerűbben, nagyobb eredményvel használhatók fel. Azon város építési ügye, a melynek érdekében az „Ebresztő“ melletti szakértők oly dicseretes kitartással küzdenek, inkább előre haladna. Az illető helyen kielethető eszközökhöz, hogy a kér eses szakbizottság ügybeje, midazon muszakilag képzett egyének, végre technikusok, muszakilag képzett építések, a kik városunk középítési ügyeihez hozzá szólnani óhajtanának, a kiknek egyik vagy másik dolgan önálló nézeteik lehetnek, mindig meghívhatók és tanácskozási joggal ruházhatók fel. Lehete ily egy olyan erős muszakai bizottság alakítani, a mely képes volna valamely ügyben határozott véleményt mutatni, a kivelt szigoruan megbíráni, kárhözható iteleiteket az „Ebresztő“ muszaki munkatársainak a legilletékesebb helyen kifejezni. En még azt is hiszem, hogy némely gyágyak kielegítésére egy ily muszaki bizottság igen alkalmas közvettől szolgálhatna.

Gondoljak meg nem lehetne-e középítési ügyeink nem csekély hasznára ily muszaki bizottság alakítani, illetve a mostani építési bizottságot muszaki egyénekkel meg erősítve, feladat megoldását alkalmasabb tenni?

Debreczen, 1880. mártius 1.
Balog Mihály.

A szt. Gotthardi alagut.

A szabad Svájc oly győzelmi ünnepet öl, mely száz nyert csatával fölér. A diadalmas emberi szellem győzelme ez a természeti erő fölött, a munka, a szorgalom, a modern technika s a vállalkozási szellem győzelme. Több mint 7 évi munka után hullott le az utolsó válaszfal, mely Német- és Olaszország közelekedési területét eddig elválasztotta s a békés munka új utat nyitott ezzel a világárgalonnak az Alpok sziklái alatt.

A szt. Gotthardi alagut elkészült. A furást hét évi munka után szerencsésen befejezték s így a világforgalom új nagy utja, mely Európa északi és déli déli összekötő it, immár förszében elkezdült. A nehéz munka befejeztét a technika újabb haladásai rendkívül megkönnyítették. A Mont-Cenis alagut, mely 12.332 1/2 méter hosszu, tizenhárom évi munkát igényelt. Favre Lajos, a Gotthard-alagutat, mely 14.920 méter hosszu, nyolca év alatt vállalkozott elkészíteni. Sokan kéteked-

sohasem. Te magad mérgeztél meg örökre étetted.

Talán egy év sem tñnt le a fent leirt párbeszéd után, mely köztém és egy barátom közt folyt le.

A szegény fiú, ki a halottba is szerelmes volt, addig járt ki az enyészet honába, míg beszivta magába a pusztulás magvait. Gyökeret vert az ott.

Szervezete bomlásnak indult s lassan halt ki belőle az élet.

Csüdes, mélyzó téboly lepte meg. A halottról álmodott ébren is, a ki őt hívja megyögzőre, boldog életre. A nász így is puhára van már vetve, távol a világ zajától, nyáron zöld szőnyeggel, télen fehér lepellel lesz beborítva.

Egyszer aztán a lámpa utolsó lobbant. Meghalt. Kezében Matild arczképe, ajkán az ő kedvese neve volt.

Oda temették mellé. Körös sirhat borul rájok, mind a kétfőnek egyszerre susognak a virágok, egyformán dalolnak a kicsiny madarak.

Vajjon miről? S vajjon értik-e ők? Gyakran meglátogatom sirjokat és ott gondolkodom a szív problémáim fölött.

Kutatom e kis világ rejteleyeit és nem tudok megnyugodni soha. Eszembe jut fiatal barátom története s gyakran felsohajtok: miért is van hát a szív és benne érzelem?

Azért te édes és bus kincokat adó büvölő szerelem nem hagy te el beunhatni sohasem. Ha te nem volnál, kevesebb lenne talán a gyötrellem, de nem volna öröm, nem lenne boldogság!

Maraudt volnék, légy körtán örökké. A halottak hád álmodjanak a hosszu éjszakában, az élők örülljenek te benned s áltaad.

Ötlensége mellett általában kedvező ny lefolysa alatt attott be 58,527.600 ajánlat elfogadtanc biztosított öszfelelő számban álls i-köt vé ny e k vonatván belőle a szszeg, 10,813,904, 60 biztosítási-év díjoglatitnak.

Ötletege 2.730.443, 30 rételhez adatva, a 3 544,847, 90 frc-ra a társasághoz befogadott életbiztosított követelések ra megy s ebből biztosítva.

biztosítási szerzőlések összege, melettel 2.803,892, 10

v ny e k vissza adatot ki.

(Versicherungsg-pyjt biztosítékot a 375,930, 40 frankal

jes összege az el-023, 90 franc.

számadási évvel telt el, a társaság tükai elbeszélése is lent, hogy az 1879. actívái a paszkali muták felül. a 2.200.000 franc-részvényesei és a itottak közt, mely restitést is kapnak jutott nyereség-

adó, hogy az egyen-tesen pontos gyérszról ezen ki-ent kamatál vétel-ökeje egyre-másra tmet ad, csupan egy-zethető életárade-zen üzleti nemre övendő eselyei. — ö és a bevásárlási értéktöbblete figye-hogy ezen értékek szerint nem is te-g forrásul. Ezen jelentőségű, mert ékekat, melyeket a

száság actíváinak olva, melyből a kö-vehetők ki: — ban 3.717,489, 90 frc. 12.145,824, 70 "

bb- sz- 640,123, 55 "

21.616,588, 20 "

8 520,203, 40 "

7.224,198, 15 "

12.611,596, 45 "

színház.

márt. 2-án

átékál és Felekíné ptével

utja.

felv.

örakor:

Kutasi Imre.

esi Arnold.

zarék- és hitel-

szelvényeket

napjától kezdvo váltja be.

64. 1-3

s tiazta

RFURTI MAGVAKAT,

di

PROVENCEI

minőségű

uczernát,

mint

DORFI

faju

répa-magot

árban ajánl

el József Zelmos.

eléseket azonnal és

63. 1-6

